

УДК 321.02+323.25:3.08

Андрій Кліш

УЧАСТЬ ОЛЕКСАНДРА БАРВІНСЬКОГО У ВИБОРЧИХ КАМПАНІЯХ ДО ГАЛИЦЬКОГО СЕЙМУ 1901 І 1904 РР.

Проаналізовано участь українського громадського діяча Олександра Барвінського у виборчих кампаніях до Галицького сейму в 1901 і 1904 рр. Із залученням матеріалів часопису “Руслан” досліджено основні засади виборчої програми політика. Висвітлено хід і результати парламентських виборів, протистояння різних політичних сил.

Ключові слова: Олександр Барвінський, християнські суспільники, «Руська громада», Галицький сейм, передвиборча кампанія, Австро-Угорщина.

На початку ХХ ст. у Галичині загострилися польсько-українські взаємини. Це відобразилося і у діяльності Галицького сейму, у якому українські депутати вдавалися до так званих «сецесій» – демонстративного складання мандатів. Одним із прихильників такої політики виступив лідер християнських суспільників О. Барвінський.

Метою цієї статті є аналіз участі О. Барвінського та «Руської громади» у виборчих перегонах 1901 та 1904 рр.

Окремі аспекти досліджуваної проблеми знайшли відображення в наукових працях сучасних українських істориків, зокрема Т. Антошевського [1], О. Аркуші [2–4], А. Кліша [5], Р. Лехнюка [6] та інших. Попри те окреслена нами проблема не знайшла ґрунтовного висвітлення у наукових публікаціях, тому аналіз історіографії дає змогу зробити висновок про те, що на сьогодні у науковій літературі відсутні праці, що ґрунтуються на дослідженні виборчих кампаній О. Барвінського на початку ХХ ст.

Джерельною базою для написання статті стали матеріали відділу рукописів Центрального державного історичного архіву України у м. Львові [7–8], Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника [9–11], пресового органу християнських суспільників – часопису «Руслан». Найбільш цікаві для нас мемуари О. Барвінського, що містять інформацію щодо заснування та діяльності «Руської громади», діяльності депутатів суспільно-християнського скерування ми знаходимо у «Споминах з мого життя», які досі не опубліковані та зберігаються в рукописному варіанті в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка [12–13].

Упродовж 1900–1901 рр. у Галичині надзвичайно загострилися польсько-українські взаємини. Вінцем цього протистояння стала т.зв. «акція В. Козловського» – агітаційної поїздки заступника голови польського Центрального виборчого комітету з метою зміцнення «польськості» у Східній Галичині, створення значної кількості місцевих осередків та протидії зростанню українського руху. На ці дії відбулася реакція українських політиків, зокрема О. Барвінського. Його політична сила, «Руська громада», виступила за складання українськими депутатами мандатів Галицького сейму: «Дня 7 липня 1901 зійшов ся виділ «Руської Громади»: Барвінський, Заячківський Титко, Верхрацький Іван (проф.), о. Гузар Євген, Володимир Лукич Левицький і я (Вахнянин посол був перешкоджений явити ся), і межі іншими ухвалами постановилисьмо, щоби послы соймові нашого сторонництва порозуміли ся з всіми другими послами (всіх 15), щоби на завтрашній соймовій нараді (8 липня 1901 н. ст.) оголосити деклярацію, що руські послы опуцають дальші соймові наради, позаяк і мінімальні їх жаданя для добра руського народу всі сторонництва польські нехтують і їм відмовляють» [9, арк. 38].

Сецесія 1901 р., на думку О. Аркуші, стала першою політичною акцією, яку підтримало керівництво «Руської громади». Сам факт, що декларацію про сецесію від імені українського представництва виголосив О. Барвінський, мав продемонструвати розрив з політикою угодовства та підготувати товариство до передвиборчого порозуміння з націонал-демократами [3, с. 76].

Факт своєрідного демаршу українських депутатів спричинив широкий резонанс у східногалицькому суспільстві. Зокрема, К. Левицький зазначав, що «наслідком солідарної сецесії всіх наших послів соймових зарівнявся бодай тактично той широкий провал між послами опозиційними та угодовими, а в народі відчулось деяку полегшу та підйом духа» [14, с. 350].

Слід зауважити, що перехід християнських суспільників до політики поміркованої опозиції не слід вважати передвиборчою технологією. Це була відповідь на подекуди шовіністичні дії поляків у Галичині. Попри те, християнські суспільники залишали за собою право у подальшому співпрацювати з тими польськими політичними силами, що йтимуть на зустріч українцям [15].

Спільні дії українських депутатів у Галицькому сеймі дали надію на їх об'єднання напередодні перевиборів 1901 р. Проте до згоди християнських суспільників із націонал-демократами не

дійшло. Останні уклали союз (т.зв. консолідацію) із москвофілами [16], що для О. Барвінського і його прихильників було неприйнятним. Водночас підтримка О. Барвінським «сецесії» налаштувала проти нього більшість польських політиків та унеможливила його урядовою підтримкою.

Слід зауважити, що передвиборна кампанія О. Барвінського не відрізнялася ні революційністю програми, ні новаторством методів пропаганди. Вона велася в основному за допомогою публікацій у часописі «Руслан» і на зустрічах з виборцями. Наприкінці XIX – на початку XX ст. у галицькій політиці на перший план виступала робота з широким загалом. Практично усі політичні сили збирали велелюдні віча, на яких за допомогою популізму та красномовства намагалися переконати електорат. Натомість, християнські суспільники були прихильниками «органічної праці», а масові мітинги та всеохопна агітація, на їх думку, сприяли зниженню рівня політичної культури.

Політичне значення виборів до сейму для «Руської громади» було в тому, щоб задекларувати зміну своєї тактики. Упродовж передвиборчої кампанії прихильники О. Барвінського неодноразово зазначали на підтримці «сецесії» українських парламентарів [17].

Один з провідних представників суспільно-християнської течії А. Вахнянин, через тиск з боку радикально налаштованих політичних сил, відмовився брати участь у виборах. На його вибір вплинула низка причин. Перша – це стан здоров'я. Інша – несприйняття східногалицьким селянством поміркованих ідей суспільно-християнської течії. Зокрема, це можемо прослідкувати у словах селянина Івана Драгана, адресованих А. Вахнянину під час його депутатського звіту: «Просим вас просто: не кандидуйте більше, бо я заявляю тут іменем селян нашого повіту, що хоч би нам прийшло гинути від штиків, ми станемо проти вашого вибору» [18, с. 122–123].

Після цього єдиним реальним кандидатом у депутати до Галицького сейму від «Руської громади» залишився О. Барвінський, який балотувався на Бродівщині. Напередодні виборів там активізувалося місцеве русофільське політичне товариство «Селянська рада». Русофіли намагалися порозумітися з поляками, особливо з Т. Ценським, що проживав у маєтку Пеняки у Бродівському повіті. Натомість НДП не висунула О. Барвінського у цьому окрузі, а лише зазначили, що він «єсть єдиним поважним руським кандидатом в Брідщині» а всі інші кандидатури «опереткові» [19].

Часопис «Руслан» неодноразово зазначав на міжнаціональній конфронтації під час виборів «ніколи ще сі спори не приймали такої принципально національної ціхи», «ніколи не виступали ще Поляки з такою безглядністю против всего, що руске» [20]. Християнські суспільники, передбачаючи невтішні результати виборів для українців, оскільки поляки вели небувалу агресивну пропагандистську політику на шпальтах своїх часописів. Тому часопис «Руслан» закликав усіх українців взяти участь у виборах та віддати свій голос за справжніх патріотів [21].

Напередодні виборів 1901 р. прихильниками О. Барвінського у цих повітах засновано виборчий комітет, який об'єднував незначну кількість священиків Бродівського і Кам'янка-Струмилівського повітів. Серед найактивніших діячів слід назвати отців М. Левицького та М. Герасимовича. Ширший комітет складався з 46 членів, а тісніший – із 17, серед яких переважну більшість складали заможні селяни, сільська інтелігенція та духовенство. Комітет підтримав О. Барвінського, характеризуючи його як заслуженого політика, що не зійшов на рівень «дрібно́ї боротьби», а завжди відстоював інтереси селян [22].

Слід зазначити, що прихильники О. Барвінського стикнулися з низкою організаційних перепон щодо діяльності осередків, оскільки через різні причини багато хто «з священиків було дуже мало по нашій стороні, а декотрі навіть в посьлідній хвили нас опустили» [10, арк. 47].

На це було кілька причин. По-перше, у цих повітах дедалі більшої популярності набували москвофіли, що зорганізувалися у «Селянській раді»; по-друге, націонал-демократи розширювали власну організаційну мережу, подекуди залучаючи до неї колишніх прихильників О. Барвінського.

Опонентом О. Барвінського у його виборчому окрузі був о. С. Зельський, парох Милятина. Він хоча й був членом НДП, проте з самого початку виборчої кампанії залучився підтримкою москвофілів [12, арк. 828]. О. Барвінський висунення проти себе кандидата пояснював так: «Москвофіли не могли простити мені фонетики, накладу шкільних книжок, виеданого для Н.[аукового] Товариства ім. Шевченка, заходів моїх для визволення «Народного Дому» з москвофільських рук, змагань до помноження шкіл з укр.[аїнською] викл.[адовою] мовою і взагалі систематичного побороювання москвофілів та консолідації з ними» [12, арк. 815].

Внаслідок виборів до Галицького сейму обрано лише 13 українських депутатів, серед яких суспільно-християнський табір представляв лише О. Барвінський. Така незначна кількість народних обранців не давала змоги самостійно вносити подання до сейму (для чого потрібно було 15 голосів). Аналізуючи склад нового українського представництва, часопис «Руслан» зазначав, що лише 7 з 13 новообраних депутатів були здатні до парламентської роботи [23].

Попри поразку на парламентських виборах, представники суспільно-християнської течії не відступили від ідеї створення політичної партії. Зокрема, 4 жовтня 1901 р., на чергових зборах

керівництва «Руської громади» ставилося питання про намір створення такої партії, яка мала б за мету об'єднання українських національних політичних сил та рішуче виступати проти москвофілів [7, арк. 74].

«Руській громаді» не вдалося створити значної кількості місцевих осередків. Зазвичай партійні організації засновувалися у повітах, де була реальна можливість провести власного кандидата. У випадку з «Руською радою» це були Бродівський та Кам'янка-Струмилівський повіт.

Внаслідок несприйняття польською більшістю Галицького сейму потреби відкриття української гімназії у Станіславові, а також у зв'язку з т.зв. «акцією В. Козловського», українські депутати вдалися до чергової «сецесії», участь у якій взяв і О. Барвінський. Тому для заміщення звільнених мандатів були оголошені додаткові вибори.

Усі українські партії домовилися про повну підтримку депутатів-«сецеоністів» у їх виборчих округах [24–25].

Особливо гостро стало питання переобрання О. Барвінського. У Бродівському повіті, де традиційно він кандидатував, ситуація напередодні виборів була критичною. Москвофіли продовжували налагоджувати взаємини з поляками й таким чином хотіли витіснити О. Барвінського з галицької політики. Про посилення їх позицій ми дізнаємося із листів довіреної особи очільника християнських суспільників у Бродівському повіті о. М. Герасимовича [10, арк. 20 зв.]. Аналогічною була ситуація у Кам'янка-Струмилівському повіті.

О. Барвінський так оцінював ситуацію напередодні виборів: «Положене було трудніше, як попередних літ, бо консолідаційна робота Нар.[одного] Комітету заподіяла чимало лиха на шкоду народовців» [13, арк. 247(2)].

НДП офіційно зайняла позицію усіх колишніх депутатів, які підтримали сецесію. Її лідер, Є. Є. Олесницький висловлював повну підтримку кандидатури О. Барвінського: «Москвофіли за всяку ціну не хочуть допустити Вашого поновного вибору, а треба нам всіх сил доложити, щоби Ви вийшли» [13, арк. 247(1)]. Хоча у самостійний вибір очільника «Руської громади» Є. Олесницький не вельми вірив, тому закликав його шукати підтримки у Відні [13, арк. 247(1)].

Москвофіли у цьому виборчому окрузі об'єдналися навколо кандидатури пароха с. Попівці о. Т. Еффиновича. Про важливість цих виборів для москвофілів свідчить участь у передвиборчій кампанії одного із їх провідних теоретиків О. Мончаловського [3, с. 94].

Не підтримала кандидатуру О. Барвінського і польська влада на чолі з А. Потоцьким, яка оголосила про свій нейтралітет. Натомість польська шляхта повіту, об'єднана навколо братів Ценських підтримала москвофілів.

Християнські суспільники зіткнулися з фінансовими проблемами. Видання агітаційних матеріалів, праця агітаторів, найм приміщень вимагали значних коштів, яких у О. Барвінського та його політичної сили не було: «В касі «Р.[уської] Гром.[ади] вже нема нічо. Відозву видруковано 100 прим.[ірників]. Нас 9 люда заплатилисьмо за друк і висилку 52 кор. 35 с. – і крім того висилаєм завтра 100 корон. (Б.[арвінський] казав міні, що вже видав з свого 400 злр. Конечне є, щоби Н.[ародний] комітет післяв не сдані ще 500 корон (бо 100 кор. ми висилаєм)» [8, арк. 4 зв.]. Натомість у їх опонентів не спостерігалось фінансових проблем і вони доволі часто купували голоси виборців. Загальну вартість виборчої кампанії Т. Еффиновича оцінювали в 10 тисяч злр. [10, арк. 65].

Внаслідок агресивної виборчої агітації москвофілів, їх фінансових зловживань, О. Барвінський, єдиний із депутатів-«сецеоністів», програв вибори до Галицького сейму, а депутатський мандат здобув Т. Еффинович.

Вибори 1904 р. показали, що ера домінування християнських суспільників у галицькій політиці підійшла до свого логічного завершення. Цьому сприяла низка факторів. Насамперед, перехід до поміркованої опозиції призвела до втрати союзників серед польської адміністрації. Натомість, така політика не знайшла підтримки серед широкого загалу доволі зрадикалізованого галицького суспільства.

Провал О. Барвінського на виборах до Галицького сейму став тим лакмусовим папірцем життєдіяльності «Руської громади». Це політичне утворення де-факто перестало існувати практично зразу після цієї поразки. Хоча де-юре «Руська громада» існувала ще декілька років. Не вбачаючи перспективи у подальшій «поміркованій опозиції» її представники переходили до лав націонал-демократів. Найвідоміший приклад такого переходу – багаторічний соратник О. Барвінського, один з лідерів та ідеологів «Руської громади» Т. Ревакович. У їх листуванні цього періоду ми можемо прослідкувати ідейні протиріччя у суспільно-християнському середовищі. Зокрема, Т. Ревакович у одному з листів зазначав на безперспективності порозуміння з поляками: «Але не дасть ся заперечити, що політика утилітарна нинька і вже довший час жадного хісна Русинам-Українцям не приносить. [...] Поляки не змінять того свого поступованя по доброму. Тільки силою може руськоукраїнський нарід ліпшу долю собі вибороти. [...] то є обовязком нашої

інтелігенції, отворити очи народови, що чужинці є наші вороги й треба все остерегти перед ними, щоби від шкоди хоронив ся» [11, арк. 46–48зв.].

Попри політичну поразку О. Барвінський залишався одним із найбільших українських патріотів. Безумовно можемо підтримати О. Аркушу, яка зазначала: «Його наміри були чистими, дії логічними, а часто – й бездоганними, працездатність – фантастичною, але – якби тягар усіх звинувачень на його адресу мав ще й фізичну вагу, О. Барвінський, без сумніву, став би рекордсменом серед тогочасних українських політиків. Його політична кар'єра, попри найвищі злети, нагадувала радше суцільну покуту за невчинені гріхи...» [4, с. 4].

Таким чином, автором проаналізовано участь українського громадського діяча О. Барвінського у виборчих кампаніях до Галицького сейму в 1901 і 1904 рр. Із залученням матеріалів часопису «Руслан», досліджено основні засади виборчої програми політика, висвітлено хід і результати парламентських виборів, протистояння різних політичних сил.

Список використаних джерел

1. Антошевський Т. Олександр Барвінський і український християнсько-суспільний рух наприкінці XIX – початку XX століть // Олександр Барвінський (1847–1927) / Матеріали конференції, присвяченої 150 річниці від дня народження Олександра Барвінського. Львів. 14 травня 1997 р. Львів, 2001. С. 45–58.
2. Аркуша О. Вибори до Галицького сейму 1901 року: до проблеми політичної модернізації українського суспільства Галичини // Вісник Львівського університету. Серія історична. Вип. 38. Львів: ЛНУ ім. Ів. Франка, 2003. С. 171–218.
3. Аркуша О. Український християнсько-суспільний рух у Галичині на початку XX століття: політичне товариство «Руська громада» // Шляхами історії. Науковий збірник історичного факультету ЛНУ ім. Івана Франка. На пошану професора Костянтина Кондратюка. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2004. С. 63–99.
4. Аркуша О. Олександр Барвінський (до 150-річчя від дня народження). Львів, 1997. 34 с.
5. Кліш А. Деякі аспекти діяльності «Руської громади» в Східній Галичині на початку XX ст. // Гуманітарний журнал. 2013. № 1. С. 99–104.
6. Лехнюк Р. Дилеми українського консерватора – приклад Олександра Барвінського // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу (від найдавніших часів до – сьогодні)» / За заг. ред. проф. І. С. Зуляка. Тернопіль: «Вектор», 2017. С. 67–73.
7. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі – ЦДАЛ України). Ф. 818. Оп. 1. Спр. 10.
8. ЦДАЛ України. Ф. 664. Оп. 1. Спр. 13.
9. Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника. Відділ рукописів (далі – ЛННБ ВР). Ф. 93. Спр. 10 / п. 1.
10. ЛННБ. ВР. Ф. 11. Спр. 885 / п. 70.
11. ЛННБ. ВР. Ф. 11. Спр. 2201 / п. 135.
12. Інститут літератури НАН України, відділ рукописних фондів і текстології. Ф. 135. Спр. 41.
13. Інститут літератури НАН України, відділ рукописних фондів і текстології. Ф. 135. Спр. 47.
14. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців 1848–1914 р.: На підставі споминів. Львів: з друкарні ОО Василян у Жовкві, 1926. 736 с.
15. Причинок до початкової історії випадку виходу руских послів з галицького сейму // Руслан. 4 серпня 1901.
16. Відозва до всіх Русинів галицької землі! // Дїло. 13 липня 1901.
17. Новинки // Руслан. 27 червня (10 липня) 1901.
18. Батенко Т. Анатоль Вахнянин (1841–1908). Біля джерел національного відродження. Львів: Кальварія, Каменярь, 1998. 140 с.
19. Рух виборчий // Дїло. 4 (17) серпня 1901.
20. Кудя се іде? // Руслан. 18 (31) серпня 1901.
21. В рішаючій хвилі // Руслан. 22 серпня (4 вересня) 1901.
22. Відозва // Руслан. 11 серпня 1901.
23. 13 // Руслан. 7 вересня 1901.
24. Оголошене // Дїло. 1904. Ч. 12. 16 (29) січня.
25. Заява бувшого клубу руских послів соймових // Дїло. 15 (28) січня 1904.

References

1. Antoshevs'kyy T. Oleksandr Barvins'kyy i ukrayins'kyy khrystyians'ko-suspil'nyy rukh naprykintsi XIX – pochatku XX stolit' [Olexander Barvinskyy and Ukrainian Christian Social Movement at the end of the XIX - early XX centuries]. Oleksandr Barvinskyy (1847–1927) / Materialy konferentsiyi, prysvyachenoyi 150 richnytsi vid dnya narodzhennya Oleksandra Barvins'koho. L'viv. 14 travnya 1997 r. L'viv, 2001. S. 45–58.
2. Arkusha O. Vybery do Halyts'koho seymu 1901 roku: do problemy politychnoyi modernizatsiyi ukrayins'koho suspil'stva Halychyny [Elections to the Galician Sejm of 1901: to the problem of political modernization of the Ukrainian society of Galicia]. Visnyk L'viv's'koho universytetu. Seriya istorychna. Vyp. 38. L'viv: LNU im. Iv. Franka, 2003. S. 171–218.
3. Arkusha O. Ukrayins'kyy khrystyians'ko-suspil'nyy rukh u Halychyni na pochatku XX stolittya: politychne tovarystvo «Rus'ka hromada» [The Ukrainian Christian-Social Movement in Galicia at the Beginning of the XX Century: Political Society «Ruska Hromada»]. Shlyakhamy istoriyi. Naukovyy zbirnyk istorychnoho fakul'tetu LNU im. Ivana Franka. Na poshanu profesora Kostyantyna Kondratyuka. L'viv: LNU im. I. Franka, 2004. S. 63–99.
4. Arkusha O. Oleksandr Barvins'kyy (do 150-richchya vid dnya narodzhennya) [Olexander Barvinskyy (to the 150th anniversary of his birth)]. L'viv, 1997. 34 s.
5. Klish A. Deyaki aspekty diyal'nosti «Rus'koyi hromady» v Skhidniy Halychyni na pochatku XX st. [Some aspects of the activity of the «Ruska Hromada» in Eastern Galicia in the early twentieth century]. Humanitarnyy zhurnal. 2013. # 1. S. 99–104.
6. Lekhnyuk R. Dylemy ukrayins'koho konservatora – przyklad Oleksandra Barvins'koho [Dilemmas of the Ukrainian Conservative - an example of Olexander Barvinskyy]. Materialy III Mizhnarodnoyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi «Ternopil' i Ternopillya v istoriyi ta kul'turi Ukrayiny i svitu (vid naydavnishykh chasiv do – s'ohodennya)» / Za zah. red. prof. I. S. Zulyaka. Ternopil': «Vektor», 2017. S. 67–73.
7. Tsentral'nyy derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u m. L'vovi (dali – TsDIAL Ukrayiny). F. 818. Op. 1. Spr. 10.
8. TsDIAL Ukrayiny. F. 664. Op. 1. Spr. 13.
9. L'viv's'ka natsional'na naukova biblioteka im. V. Stefanyka. Viddil rukopysiv. F. 93. Spr. 10 / p. 1.
10. Ibid. F. 11. Spr. 885 / p. 70.
11. Ibid. F. 11. Spr. 2201 / p. 135.
12. Instytut literatury

NAN Ukrainy, viddil rukopysnykh fondiv i tekstolohiyi. F. 135. Spr. 41. 13. Ibid. Spr. 47. 14. Levyts'kyi K. Istoryia politychnoyi dumky halyts'kykh ukrayintsiv 1848–1914 r.: Na pidstavi spomyniv [The history of political thought of Galician Ukrainians in 1848–1914: Based on memories]. L'viv: z drukarni OO Vasylian u Zhovkvi, 1926. 736 s. 15. Prychynok do pochatkovoyi istoriyi wypadku vykhodu ruskykh posliv z halytskoho soymu [Cause to the initial history of the release of Russian ambassadors from the Galician soybean]. Ruslan. 4 serpnia 1901. 16. Vidozva do vsikh Rusyniv halyts'koyi zemli! [Recall to all Rusyns of Galician land!]. Delo. 13 lypnya 1901. 17. Novynky [Novelties]. Ruslan. 27 chervnya (10 lypnya) 1901. 18. Batenko T. Anatol' Vakhnyanyn (1841–1908). Bilya dzherel natsional'noho vidrodzhennya [Anatol Vakhnyanin (1841–1908). Near the sources of national revival]. L'viv: Kal'variya, Kamenyar, 1998. 140 s. 19. Rukh vyborchyy [Movement of the electoral]. Delo. 4 (17) serpnia 1901. 20. Kuda se ide? [Where does this go?]. Ruslan. 18 (31) serpnia 1901. 21. V rishayuchiy khvylyi [In the decisive wave]. Ruslan. 22 serpnia (4 veresnya) 1901. 22. Vidozva [Statements]. Ruslan. 11 serpnia 1901. 23. 13 [13]. Ruslan. 7 veresnya 1901. 24. Oholoshene [Announced]. Dilo. 1904. Ch. 12. 16 (29) sichnya. 25. Zayava buvshoho klyubu ruskykh posliv soymovykh [Statement of the former marriage of the Russian ambassadors of the Sejm]. Dilo. 15 (28) sichnya 1904.

Andriy Klish

PARTICIPANTS OF OLEXANDR BARVINSKYI IN ELECTION CAMPAIGNS TO THE GALICIAN SEYM 1901 AND 1904

The participation of Ukrainian public figure Oleksandr Barvinskyi in the election campaigns to the Galician Sejm in 1901 and 1904 was analyzed. With the involvement of the materials of the magazine «Ruslan», the main principles of the electoral program policy were explored. The course and results of parliamentary elections, opposition of different political forces are highlighted.

Key words: Olexander Barvinskyi, Christian community, «Ruska gromada», Galician Sejm, election campaign, Austro-Hungarian.

УДК 94(477)

Іван Зуляк, Мар'яна Зуляк

ПЕДАГОГІЧНА ПРАЦЯ АНТОНА КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО (1901–1927 РР.)

У статті йдеться про педагогічну працю Антона Крушельницького – громадсько-політичного діяча, письменника, публіциста, літературознавця, журналіста, перекладача, педагога, міністра освіти Міністерства народної освіти УНР, редактора, видавця. Цей значний перелік його зацікавлень свідчить про неординарність особи, всебічність і талант. Авторами досліджено його педагогічну працю пов'язану з учительською, директорською посадами у сфері освіти. У силу різних обставин, він як педагог і директор, змушений був часто змінювати навчальні заклади, посади. Наголошено на тому, що в навчальному процесі А. Крушельницький намагався поширювати серед гімназистів твори українських авторів, зацікавлював їх подіями з історичного минулого. Це свідчило про те, що він виховував гімназистів в патріотичному дусі, здатних до критичного сприйняття й осмислення історичного минулого в умовах відсутності національної школи. Надаючи особі вчителя домінуючу роль у формуванні дитячої особистості, А. Крушельницький висував ідеал щиро відданого педагогічній справі вихователя, борця за краще майбутнє народу.

Ключові слова: Антін Крушельницький, директор гімназії, педагогічна праця, навчальний процес, українська освіта.

Актуальність досліджуваної проблематики ґрунтується на тому, що в житті українського суспільства кінця 90-х рр. ХХ ст. – початку ХХІ ст. відбулися якісні зміни, що призвели до суттєвих суспільних трансформацій, а саме до утвердження незалежності України і становлення громадянського суспільства, що сприяло зростанню інтересу до історичних постатей минулого. У цьому контексті важливого значення набуває особовий аспект.

Наукова новизна публікації полягає у тому, що серед визначних діячів минулого чільне місце належить А. Крушельницькому – громадсько-політичному діячеві, письменнику, публіцисту, літературознавцю, журналісту, перекладачу, педагогу, міністру освіти Міністерства народної освіти Української Народної Республіки (далі – УНР), редактору, видавцю, постать якого на сьогодні не є належно дослідженою.

Мета публікації – аналіз педагогічної праці А. Крушельницького упродовж 1901–1927 рр.

Для реалізації мети визначено основні завдання: дослідити його педагогічну працю у різних навчальних закладах і на різних посадах; проаналізувати виховання гімназистів в дусі патріотизму, критичного сприйняття минулого; висвітлити роль А. Крушельницького у формуванні національної школи.